

Aldo Busi

Drevesna vejica

Nekdo je danes ponoči poskrbel za to, da se je na moji verandi znašel par čipkastih hlačk iz jerseyja s svežim menstrualnim madežem. Zdaj ležijo na tleh, prekrite z invazijo mravelj, oblizuje pa jih moj najljubši maček. Opozorilo, skrunitev ali obljuba?

Kot vedno sem se zbudil ob šestih, po eni uri spanja. Kavarna je bila že odprta, a tega nisem vedel; odprejo jo za turiste, ki se zgodaj odpravijo na izlete. Nekaj malega pojem, iz rok mi zdrsne nož in pomazem se s figovo marmelado, tako da si celo pot do plaže, kamor grem gledat sončni vzhod, oblizujem prste. In glej jo tam, zafukano oblo, preko katere pluje črna barčica. Najprej se zaradi odseva v vodi, ki splošči zaobljenost krogle, zdi balon, kasneje pa glinast hranilnik. Opomin, da odlašáš z življenjem, da ga naložiš za takrat, ko ga boš imel malo. Neumno opozorilo — kdor zdaj prihrani življenje, ne le, da ga kasneje ne bo imel prav nič več, imel ga bo celo vse manj, bolj ko bodo rasli prihranki. Nekatero zaklade se prisluži le s trošenjem. In poglej ga, je že tam: bog luči, ki pride vsako jutro v te kraje, na svoj način točen in metodičen, saj ne prepusti ničesar slučajju. Ob njegovem prihodu se mora vse premakniti in vse mora dihati z odprtimi očmi, saj je vse prisiljeno živeti zaradi približevanja smrti, ki hoče na hitro strniti krog. Kogar smo videli, smo videli, drugih ne.

Na pesku med plastičnimi odpadki golobi medlo rdeče barve, med mirnim valovanjem veličastno deblo palme, v daljavi nekdo, ki teče. Voda je topla, prihajanje in odhajanje nizkih valov je himna le njim. In že je tu: vzšlo je.

Ura je osem, temperatura je že narasla. Mirno bom tekkel na vlak, saj poznam otipavanje v arabskih kupejih drugega razreda in z malo *savoir laisser faire* prvega. Oblekel si bom sintetične kratke hlače — zelene na rumene črte — in si jih povlekel bolj gor, da se bo videlo stegno, ali pa jih bom razširil v pasu — odvisno od potnikov. Jasno je, da dobro skrbim zase. Na postaji Sousse malo prometa. Pogledam kvišku na zemljevide, ki so narisani čez celo steno tako na desni kot na levi. Odločim se za Kairouan, levi zemljevid, zelo

dobro poslikan z rožo vetrov, kamelami, različnimi bojavniki, zgodovinskimi ruševinami, ovčami, preprogami, keramiko, značilno za obrt in trgovino krajev, preko katerih gre železniška mreža (vlakec pelje gor in dol med palmovimi gaji in indijskimi figami); potem je tam jezero in košček Sredozemlja. Nosača, ki sedi na še vedno ali ravnokar zaprtem kiosku za prodajo časopisov, vprašam za odhode vlakov v Kairouan. Začudeno me pogleda, kot bi hotel reči: »Koga bi rad nategnil?«

— Kairouan do včeraj ni bil vključen — mi skrivnostno odgovori in mi nejevoljen obrne hrbet.

— Prosim? Ali ni Kairouan tisto na vrhu?

— Oh, tisti zemljevid! Najprej so na zid narisali železnico, potem pa je v tistih krajih niso nikoli zgradili. Dolgo let nazaj. A slika je tako lepa, da jo je bilo škoda prebarvati.

— Torej Kairouan ne... ne obstaja?

— Z vlakom ne. Z avtobusom.

Na desnem zemljevidu, smer Sfax-Monastir, majhne hiše, nizka drevesa. Ni tako natrpan kot levi zemljevid. Toda v El Djemu je celo Kolosej! Kaj pa če ga medtem... že ni več?

— Oprostite — sem se spet obrnil na zdolgočasenega nosača, ki je dremal ali pa se je le pretvarjal, ko je videl, da sem ga hotel spet napasti in očitno nisem imel zanj nobenega kovčka.

— El Djem obstaja?

— V El Djemu imajo vse, — se zmrдне — vlak, Kolosej in tudi El Djem.

— Hvala. Ah, ob devetih petnajst.

— Prvi tir.

Gledam skozi velika steklena vrata, ki vodijo h klopci. Zgleda, da ima postaja le en tir. Grem v drugi razred, ker sem načel pogovor z nekim študentom, ki sem ga vprašal za imena mogočnih dreves, ki rastejo v vrtu na postaji. Ne pozna jih. Poizvedujem naprej pri tistih parih potnikov, a nihče ne ve. Sprijaznim se pač in grem, tresoč se od mraza, pogledat zapuščen vagon, pomarančo, preobloženo z divjimi sadeži, in nevpadljivo preštevam čela, brade in vijolično namazana lica tradicionalnih kmetov, ki čepijo poleg svojih košev z zelenjavo. Prispe več golobradih vojakov v enakih strganih uniformah zelene barve, ki sem jih pred leti videl v vojnih oporiščih ob Rdečem morju v Egiptu, kjer sem imel občutek, da so vsi vojaki le hip pred tem skrivaj jokali.

Vlak ima pol ure zamude. Ponovno vztrajam z imeni dreves, toda nič. Povprašam tudi skupinico študentov, a zaman. Ko prispe vlak, bi se moral raztrgati na deset kosov, da bi bil lahko v družbi z vsemi tistimi, ki ne poznajo imen dreves in ki me prosijo, naj jim kaj povem o Italiji in o bivšem Mundialu, za kar niti ne vem, kaj

je. Modrooki študent pretečega pogleda mi takoj, ko se napotim proti hodniku, potihem reče:

— Tu bi morali razglasiti svobodo mišljenja in govora, prav gotovo. Uradno tunizijska politika ne obstaja, obstaja le Burghiba, oče domovine. Lep in dober in očetovski fašist, daleč od jokavih zgodb. Povedati vse krivice te dežele, politično represijo, ki vlada v njej. Dovolj je, če pokažeš, da misliš in opel si.

Ker me ta pogovor zelo zanima, prisedem k mladeniču revolucionarnih potez z leninovsko bradico. Takoj nas obkroži skupinica radovednežev; delam se, kot da nič ni in prepustim njemu, da izbere, ali bo nadaljeval ali prekinil načeti pogovor. In res. Fant mi je vedno bolj zanimiv zaradi svoje strogosti in idealizma. Čuti se, da je docela nepodkupljiv (kar je pri mladih privlačno, pri starejših pa smešno) in pripravljen na akcijo. Kar naenkrat obmolkne, še nekaj časa sedi, vidno izzivciran zaradi tiste prekinitve o nogometu; pogleda me, se grenko nasmehne in se oddalji, jaz pa ostanem, kjer sem. Drugi takoj nadaljujejo s pogovorom, a tudi jaz vstanem in odidem, ne da bi črhnil. Komaj rojene politične poetike se pač ne sme užaliti.

El Djem. Sprehodim se po Koloseju, se spustim v zapuščeno podzemlje, vrnem se gor in konec ogleda. Mesto se širi okoli amfiteatra; slišal sem, da avtomobilske hiše prihajajo sem snemat reklame in da so gladiatorji izvenserijski avtomobili.

Hodim. Na nekih vratih stoji nasmejan mlad moški; zaželi mi dobrodošlico in začne pogovor: dva otroka ima, njegova žena je pred kratkim imela spontan splav, brezposelen je. V tem pride žena — debela, črna in otožna. ki ne zna niti besedice francosko. Zasmeje se, očarana nad najinim klepetom. Mož mi razloži, da žena zaradi boleznih, ki je ne navede, nima več trebuha, izrezali so ji ga kos in z njim par stvari, ki se ga držijo, in ona reče *oui oui oui*. Otroci? Oh, za nekaj časa so jih prodali, a takoj ko bo dobil delo in bo zaslužil, jih bodo šli izplačat, bolj zaradi nje, ker zelo trpi. Pozdravi me z rahlim priklonom, ne da bi me karkoli vprašal, in tudi žena zdaj spregovori besedo: *Merci*.

Nikoli ne bom vedel, zakaj. Oddaljim se z roko na denarnici. Naj se vrnem in jo izpraznim? Ne upam si. Kaj pa če je bilo sporočilo drugačno? Oba sta izginila, vse se je odvijalo v trenutku in prav mene je doletela ta sreča. Ves zmeden se na lepem znajdem na postaji. Vzemimo, da ne prodajajo otrok kot suvenirjev, torej je bil ta *hvala* za nekaj, česar jim nisem niti dal, niti me niso vprašali niti ne upali. Hvala, da sem šel tam mimo, in konec.

Vlak za Sousse odpotuje čez približno tri ure; hodim od družbe do družbe, od šoferja do šoferja, da bi našel kak prevoz prej. Nič. Poldne je že. Na odprtem prostoru se prikaže debeluh, ki razkazuje zobotrebec in potem počasi počasi dohiti množico. Zobotrebec v ustih je prav gotovo znak socialnega razlikovanja. Pokazati hoče, da so oni

tudi danes jedli. Usedem se na teraso hotela Julius in poskusim še pri enem vozniku avtobusa, a norčuje se iz moje prošnje:

— Najami si človeka-kamelo, lažje je.

— Veste, jaz nisem niti Anglež niti Francoz niti Tunizijec.

— Oh, saj jaz nisem vendar nič mislil. Le to, da človek — kamela stane manj kot taksi. Kaj pa je šestdeset kilometrov teka za te reveže tod naokoli?

Srepo ga pogledam zaradi dvoumnosti njegovega humorja — zelo lep moški je, rahlo turških potez, ogromen, z dolgimi brki in visokim čelom, malo plešast, šilastih ušes, močnih in belih zob, poosebljen zabavljač. Vstopim v hotel in naročim lokalni liker. Pride natakar, ki je prej nekaj mrmral šoferju:

— Ti kar vlak počakaj, tako medtem poješ in malo poklepetaš z mano. Ime mi je Sahib, Casanova El Djema sem. Moški in ženske.

— Ah!

Ne odzovem se izzivu, čeprav je Casanova Sahib — maître Sahib — odločne, avtoritarne moškosti zaradi svoje veličastne postave in teh majhnih ter temnih oči, zaradi sle, ki jo le težko zadržuje v sebi. S pogledom še naprej namiguje, kot bi hotel reči »vstopi tja, tja za sabo«. Obrnem se in vidim, da je za mano stranišče. Vprašam ga za menu — po maistrovsko pokašljuje — in mi ga kar pove. Pospremi me do restavracije; sedem, prinese mi pivo in vazico, polno dišečih rož. Sede poleg mene, restavracija je popolnoma prazna. Ob nogo mi pritisne najprej koleno, potem še stegno. Neopazno, a odločno jo odmaknem. Težko diha, razvnet je, daje ga po tobaku in prahu, po suši, kot bi vdihoval veter in pesek. Nekaj zlatih zob — spet približa stegno.

— Lansko leto je bil tu simfonični orkester z Dunaja — dvesto glasbenikov, ki so bili nastanjeni tukaj. Res lep koncert, Kolosej je bil podnevi razsvetljen. Nepozabno! To je bil teden velike ljubezni, štiriindvajset ur na štiriindvajset. Pianist, violinelistka, kontrabasist, harfist, oh! A kot oboist...

»Hvala za rože, sem mu hotel reči, med vsemi drugimi sem jih spoznal — mednarodna tarifa.«

— Tukaj imam lepo sobo s predsobo. Ali jo hočeš pogledati?

— Kaj pa glavna jed? — in spet si prilastim nogo.

— Jagnječje zarebrnice, solata, kokoš, pečena v glinasti posodi — dobre stvari, kot ponavadi. Ne sme se ti muditi. Zelo lepa soba je, z eno posteljo... Po zidovih pa tapete z rdečimi vrtnicami.

— Prinesi mi še eno pivo! Spij še ti eno!

— Prav rad. Kaj boš počel v Soussu? Ostani danes zvečer tu in odpotuj jutri. Preveč žensk sem imel. Gnusijo se mi, smrdijo po mačjem dreku. Oh! Italijanski moški! Lansko leto je prišel sem režiser Sergio Leone s svojo skupino.

— Kaj pa je delal tu?

— Film o nekem avtomobilu. Zelo dober človek. Obiskal sem ga celo v Rimu. A nič iz tega.

— Ali imaš cigarete?

— Tunizijske.

— V redu — in stegnem se k sosednji mizi po pepelnik.

Z roko me zagrabi za rit in me pošteno poboža.

— Tu je zelo romantično. Tudi Aldo Moro je tu spal. Srečanje z našim predsednikom — naj ga Alah obvaruje — se je odvijalo tukaj. Velika osebnost. Potem so ga ubili. Imel je tako *valovite* lase, res lepe. Tudi z njim težave. Vse Italijane je treba osvojiti.

— A res?

V kuhinjo gre, spet se pojavi s krožnikom jagnječjih zarebrnic v eni roki, v drugi pa še eno vazico s tremi vrtnicami: eno belo, eno rumeno, eno rdečo.

— Vse to zate, monsieur. Kako lepe ustnice imate, monsieur — reče in preide na *vous*. — Radi ovohavate, ali ne?

— Hvala lepa! Kakšen tip!

— Sem specialist v ljubezni. Delal sem tudi v Saudski Arabiji, imel sem sužnja, *malega* Filipinca... ni bil slab. Če hočeš biti res dober v ljubezni, to ni vprašanje moči, temveč ritma — kdaj, s kom in kako. Tudi ura je zelo pomembna ali vsaj koliko s kom. Jaz imam vse. Zelo nadarjen sem. In nisem navaden Arabec, dvakrat porineš in konec.

— Ti si torej poznavalec erotike.

— Res je, *je suis un grand baiseur*, znam stvari streči. Nihče se ni nikoli pritožil. Znam uživati in nuditi užitek. Dišijo, dišijo, povohajte, vohajte, dokler hočete!

— Koliko ste stari?

— Koliko mi jih daste?

— Štirideset? — prisodim mu jih približno petdeset, ki jih sicer ne kaže, in mu pripišem več let, kot jih imam sam.

— Dvaintrideset — odvrne prizadeto. — In ti?

— Ugani.

— Enainštirideset? — reče iz gole maščevalnosti.

— Osemintrideset. Kakšen velik prstan imaš — kot marelica. Daj, da vidim!

— Ker nisi videl drugega, *mon petit choux*... Oh, Sergio Leone! Tako lepo debel, mehak, z belo brado in tako prijazen! Moral bi biti perjanica! Škoda!... Moj Filipinec me je masiral. Vsako noč. Grozno! Živec za živcem, vlekel mi je enega za drugim, oh, kakšen hudič je bil *mali*! Grozno, grozno! Niso mu dali vizuma za Tunizijo, sicer... Oh, kakšne masaže! Masiral me je tudi s... — in sklene palec in kazalec v krog. — Ja, v Italiji imate toliko zločinov. Tu skoraj nič. V Firencah so razkosali neko žensko na štiriindvajset kosov in jo

vrgli v reko. Zakaj štiriindvajset? Zakaj so vaši policaji tam in štejejo take stvari?

— Ja, res — vzdihnem jaz — zakaj ne triindvajset?

— Ženske so, glej, kot Filipinci. Ne bi si zaslužile drugega. Najprej te masirajo, potem ti rečejo, da te ljubijo in zaprosijo za vizum, potem pa se zbudiš in ugotoviš, da so zbežale z blagajno in z enoletnimi prihranki, ki si jih komaj dvignil. Če ukradeš uro, ti odrežejo roko. Oh, naj Alah obvaruje glasbenike z Dunaja, tiste, da! Visoki, plavolasi, uslužni. Nikoli ni nič zmanjkalo iz moje sobe! In kako dobro so igrali! Jaz sem imel prost vstop. Ha ha ha ha ha! Moje rdeče vrtnice na zidu imajo še zdaj sledove... ha ha ha! In vsako noč so mi dali napitnino... preden so odšli.

Vlak grem čakati bolj miren. Pripravlja se k nevihti. Da bi ga ne užalil, sem dal v bisago tiste tri vrtnice. Tunizijska mama se šali s francosko mamo zaradi otrok. Francoski otrok je od tunizijskega nižji za ped, čeprav je istih let, in nedvomno manj lep. Francoska mama je malce negotova, druga mama pa skriva svoj smeh pod tančico. Smeti v vetru pometajo pokrajino, ki se razteza kilometre in kilometre daleč preko okna kupeja. Indijske fige, oljke, kolibe, trate, pustinja, povesod cunje in zarjavele škatle ter kupi plastike, ki jih veter nosi sem ter tja. Poznan je prezir, ki ga muslimani gojijo do nehvaležne narave. Celo vodič potovalne agencije to pove. Kot da bi uživali, ko vidijo, kako so jo uničili, kako so pohabili to suhoparno lepoto. Kdovekaj bi morali reči drugi narodi, ki imajo komaj za desetino obdelovalnih površin. Vlak je zelo tih, ne gre čez noben železniški prehod. Tuuuu, zažvižga kot v risankah. Vsi prebivalci te dežejo so tako lepi in človek bi rekel, da za tistimi velikimi črnimi in zelenimi očmi ni bolečine, temveč le Bolečina, popoln občutek klasicizma. Ni človeka, ki bi trpel, ampak le bolečina človeka, zaradi katere je za vselej obsojen na trpljenje. Prikupni so tudi, ko zehajo — poglej to izbrano plastičnost olivno zelene roke, ki ima nohte, kot bi bili iz gipsa, dva prsta, ki sta iztegnjena na cigareti, premikanje nepremičnih in čudežnih glav preko prostranih pokrajin. Vsa dekleta nosijo kombineže z velikimi gumbi — verjetno je to v tem času v modi. Pod tančico se je zelo stara potnica pri sebi smejala in žvečila čik-gumi. V El Djemu je bila ulica z opozorilnim imenom »Rue Charles Carpediem 1948—198...«, ker se je zadnja številka zbri-sala...

Na postaji Sousse se napotim proti Buvette Union, spijem kavo pri starem slepcu ter povprašam po imenih dreves za mojim hrbtom. Ne ve. Zdi se mi res žalostno, da niti on ne ve. Utrgam vejico, zadnjikrat bom poskusil še v hotelu.

— Kako je bilo v Koloseju? Veliko lukenj, ne, monsieur? Saj to je tisti nosač, ki sem ga srečal danes zjutraj! Počasen in prediren s svojim želvjim profilom, ki iztegne vrat proti meni.

— Oh, dobro, hvala, — odvrnem in otresam vejico. — Poslušajte, ali veste, kako se imenujejo drevesa tam zunaj? — in z drugo roko pohitim k denarnici.

Zamislil se, stisne ustnice, dihne skozi zobe.

— *Ah, ça alors! Mais c'est un végétale ça, un arbre végétale!*

Iz roke mi vzame vejico in se ponosno napoti pred menoj proti izhodu in jo drži, kot bi bila kovček.

Prevedla Metka Ferluga

Aldo Busi se je rodil leta 1948 v Montichiariju (Brescia). Doslej je objavil *Seminario sulla gioventù* (Adelphi, 1984), *Vita standard di un venditore provvisorio di collant* (Mondadori, 1985), *La Delfina Bizantina* (Mondadori, 1986) in *Sodomie in corpo 11* (Mondadori, 1988). Objavljeni odlomek je vzet iz njegovega zadnjega romana.